

Epistola ... ad illustrissimum dominum Antonium Magliabechium de hydrophobia ex vehementi indignatione oborta ... / Ex lingua Italica in Latinum versa.

Contributors

Scaramuccia, Giovanni Battista.
Magliabechi, Antonio, 1633-1714.

Publication/Creation

Nuremburg : [publisher not identified], 1706.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/x9esjvhc>

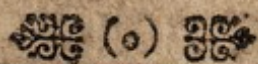
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

EPISTOLA

D. JOHANNIS BAPTISTÆ
SCARAMUCCII.

ad

ILLUSTRISSIMUM DOMINUM
ANTONIUM MAGLIA-
BECHIUM

de

HYDROPHOBIA

ex vehementi indignatione oborta,

*Ann. 1702. Macerata impressa & nunc ex lingua
Italica in Latinam versa.*

Illustrissime Domine.

NE importunus essem, aliquot per menses Dominationem Vestram literis venerari intermisi, idque eo magis, cum Eandem, cui literarium cum omnibus in Europa Literatis est commercium, qui virtutem Ejus colentes, præclaros labores suos Ipsi offerre solent, inutilibus meis literis inquietare non deceat, utpote quæ nihil aliud singulare, quam obsequii mei devotum argumentum exhiberent. Concedat tamen, ut Casum eo rariorem communicem, quo dignior est, doctorum Virorum considerationem qui subeat, quorum cum Ipsa sit Idea, eo ipso omnibus in philosophia & Medicina Literatis eandem me communicare arbitror.

Juvenis 27. annorum, temperamenti calidi & sicci, in Monte Georgio, urbe quinque horis abhinc distante, in principio anni currentis 1702. ex causis quibusdam domesticis tantopere excanduit, ut etiam digitum indicem mor-

Dec. III. Ann. IX. & X. App.

*Ii

dendo

dendo læderet; id quod cum circa horam 21. contigerit, adeo irasci is perrexit, ut subsequente nocte circa octavam horam copioso vomitu bilis porraceæ, & mane horrore cum subsequa aliqua incalescentia, brevi tamen durante corripere-
retur. Versus horam 16. aquas omnemque alium liquorem, nec non corpora lucida & candida abhorre inceptit, ita ut etiam ad aquæ mentionem strangulari videretur. Hora 23. maniacus & plane furibundus fiebat, ut quoque in adstantium faciem exspueret, atque à pluribus personis difficulter cohiberi ac teneri posset. Extracto autem ex brachio sanguine quietior fieri incipiebat. Sed superveniente vomitu materiæ æruginosæ & postea bilis sinceræ, loquelam & vitam amisit, postquam aliquot brodii cochlearia cum paucis julepo perlato paulo prius absorbuisset.

Potissimum quæri hic potest, an memoratus adfectus hydrophobia nominari debeat, cum morsum alicujus animalis rabidi non præcessisse certissime constet. Ego quidem talem adpellarem; præsertim cum ad malum uterinum in masculino hoc subjecto recurrere non deceat; prout anno præterito M. Februario contigisse recordor, dum quædam ancilla 60. annorum circiter, vidua, à febre cum intensissima siti fuit prehensa, cui ubi liquida, alioquin desiderata, offerebantur, tremere & concuti inceptit, cum terrore ac faucium angustia, in quibus per morbi decursum aliqui tremores cum molesto frigore notabantur, dum continuæ convulsiones recta linea ex abdomine versus fauces procedentes, & convulsivæ digitorum in manu distorsiones accedebant usque dum die quarto delirium supervenisset, quod usque ad prandium diei sequentis duravit, ubi aliquid aquæ, juxta domesticorum relationem, quamvis cum renitentia quadam & tremore haurire inceptit, sed vesperi diei sequentis inter placidos discursus obiit. Omne id passioni hystericae fuit adscriptum, licet domesticæ eam in prægressa ætate à parva canicula, dum ossiculum in faucibus hærens ei eximebat, fuisse commorsam confiterentur. Rationes cujusdam Medici consanguinitate domesticis juncti, quibus aquæ aversionem morbi uterini symptoma esse probabat, primo ex hoc desumebantur, quod patrona ædium à canicula sine ullo damno, post servam demum, etiam fuerit demorsa; secundo quod faucium angustia convulsiva per rectam lineam ex abdomine effectus esset hystericus; tertio quod Mercatus in quadam hysterica, uti etiam Riverius recenset, aquæ aversionem observaverit; quarto quod ægrota aliquid aquæ hauserit, id quod hydrophobiam excludat. Ego vero reposui, quod necessario hydrophobia fuerit, siquidem Aetius de eadem differens scribit: *Contingit ipsis gravis perturbatio, quum aquam, vel aliud corpus perlucidum vident: quapropter ipsam aufugiunt, & aversantur.* Patronam post servam sine noxa fuisse commorsam, nil convincere, cum pro morsus contagio communi-

municando necesse sit ut sanguini jungatur, Insuper, uti inferius dicemus, non omnes homines venenum rabiosum contrahunt. Subjuxi, angustiam faucium cum contractura recta linea ex abdomine prodeunte, à veneno rabioso provenire, quod Spiritus animales offendendo spasmos producat. Circa Mercati observationem, à Riverio adductam, dixi, ad hydrophobiam ingentam referri posse, dum Riverius *ex certa malignitatis specie* id processisse scripsit; uti & Galenus habet, *absurdum non esse, ut talis in corpore paulatim fit genitus humor, qualis est rabidorum*. Idque eo magis cum, uti infra dicemus; Zacutus abhorrescentiam aquæ ad solum symptoma veneni hydrophobici, tantum accidens referat. Et tandem dum horror aquæ à turbata phantasia oritur hanc variando ideas, delirium etiam variare, & consequenter variata animæ modificatione, ad unam formalitatem ab antecedente differentem determinare posse. Insuper dantur antores clarissimi, qui hydrophobos bibere posse adserunt, ceu testimonia infra adducemus. In nostro Casu ad malum uterinum recurtendi causam nullam habemus. Unde morbum esse hydrophobiam ut demonstrem, circumstantias examinare necesse est.

Ridicula esset quæstio, an homo hydrophobus fieri queat, cum continuas experientias desuper habeamus. Et quamvis Aristotelis textus proster, qui in historia animalium dicit: *facit rabies furorem, & quæ momorderint omnia rabiunt excepto homine; intereunt canes hoc morbo, & quæ morsa sunt, excepto homine*; nihilominus inter multos qui textum hunc interpretantur, Fracastorius verum sensum exponit dicens: *animalium verò, quæ momorderint omnia rabiunt, & moriuntur præter hominem, quod idcirco fit, quia animalia propter feritatem in qua cum cane conveniunt concepta contagio necessario rabiunt propter analogiam. Hominis autem natura longe aliena est ab ea feritate, & convenientia, propter quod nec analogiam promptam habet ad suscipiendum. Unde fit, ut non omnes qui de morfi sint rabiant, sed multi beneficio temperaturæ ex se aut non contrahunt contagium aut superant*.

Neque disquiram, an alia animalia præter canem ex seipsis rabiosa fieri queant, absque eo ut contagium à canibus acceperint; cum si Galenus, cui Fracastorius consentit, soli cani competere dicit, ut rabiem sine contagio contrahat, Aristoteles contra, camelos rabiosos fieri posse adserat. Avenzoar quem Zacutus allegat, leones, canes, equos, malos, asinos rabiem pati posse adfirmat; & Avicenna vulpem, mustelam, mulos in rabiem agi monet; quibus Velascus de Tarantalupum adjungit. Dn. D. Nicolini, vir de medica bene meritus, dum in vicinia Viterbi degebat, casum in loco non longe abhinc disito accidisse mihi scripsit, quod cum duo galli invicem ad cristarum usque cruen-

tationem excanduisent, patrona eos separare volens supervenerit, unumque manu arripuerit, qui vero rostro brachium ejus, quod Seminudum erat, ad Sanguinis usque stillicidium læserit, unde hydrophoba facta, paulo post mortua fuerit.

Major difficultas est, an homo sine contagio in hydrophobiam labi queat? Noster casus affirmativam comprobat, quod ipsum etiam Eustachius Rudius, & Petr. Salius confirmant; Cælius Aurelianus, ab Aromatario citatus, ubi de hydrophobia dislerit, *Est propterea, ait, possibile sine manifesta causa hanc passionem corporibus innasce.* Idem Aromatarius feminam se vidisse recenset hydrophobam sine contagii suspitione, & Soranus infantem vidit, qui ubera matris expavescebat. Nemo non scit, morsum humanum homini ex ira inflatum, si qui mordet jejunos fuerit, tantopere infestum esse, ut non tantum Avicenna propterea curam ejus proposuerit, sed ego etiam aurigam, qui inter litigandum ab alio auriga dentibus læsus fuerat, per annum sanari non potuisse, vidi, etiamsi ipsi ossiculum ex pollice læso fuerit exemptum. Quod etiam vehemens indignatio in temperamentum biliosum cadens, plures personas occiderit, res tam nota est, ut exempla proferre superfluum foret. Sufficiat id notare, quod Plutarchus dicit: *Cyrum & Pelopidam Thebanum ira peremit, priusquam se vindicare potuerint.* Cur itaque dici nequeat, hydrophobiæ originem in casu nostro ab ira deducendam esse?

Si ira soli homini propria est (Seneca dicit, *feras ira carere, & omnia præter hominem.* Nam cum sit inimica rationi, nunquam nascitur, nisi abi rationis locus est,) & ira juxta eundem Senecam *brevis insania* est, aut secundum Plutarchum, *comes insaniæ*, quis hydrophobiam, quæ ex Ruffi sententia *genus insaniæ* est, ab ira ortum suum non posse habere negare queat?

Hoc supposito, in casu nostro ita ratio cinor: si homo, uti Niphus ait, *irascitur anima & corde: anima tanquam primo motore dijudicante rem dignam ira, corde tanquam parte primo mota:* quis nescit, ex vehementi animæ motu, cui vehemens cordis motus respondet, ubi non solum spiritus animales in motum irregularem concitantur in complexu propagationis nervorum paris vagi, intercostalis & recurrentium, sed etiam tota fluidorum massa (Seneca dicit: *mobilis agitatedque est sanguis in iratis*) bilem facile in motum concitari adeo, ut ad summam exaltationem suorum salium fixorum & volatiliū perveniens, accedentibus partibus melancholicis, venenum hydrophicum constituat, quod sibi ipsi per morsum communicatum, non solum ad fermentationem, i. e. motum paucarum horarum Spatio ob copiam & activitatem perducipotuit, sed etiam per nervos cerebro communicatum, species ita alteraverit,

alteraverit, ut modificatione animæ variante, phantasia etiam alterata fuerit, dum metum & terrorem à corporibus lucidis & aquis, quin & ex solo harum nomine concepit, quod utpote inseparabile veneni hydrophobici signum esse solet, dum autem hac ratione spiritus animales majorem alterationem, & postea oppressionem subeunt, primo inde furor maniacus & postea mors sequi potuit; Vomitus quoque bilis porraceæ & postea sinceræ inverso fibrarum stomachi & intestinorum motui ex spasmodicis nervorum commotionibus attribui licet.

Si quæratut: qualis genuina sedes & subjectum veneni hydrophobici existat? dicerem, quod, si per contagium communicetur, partem commorsam esse credendum sit, prius nempe, quam effectus inde se manifestent, uti Aurelianus loquitur. Bini casus hanc hypotesin confirmare possunt: Affissi in quadam femina hydrophoba effectus veneni rabiosi cum singultu se primo manifestarunt, dum à vulnere jam occluso quasi radium aliquem cum inflammatorio sensu per brachium versus pectus moveri sensit; & hinc Macerata ante paucos annos accidit, ut tres homines à cane rabioso fuerint demorsi, quorum duo mortui sunt, unus autem, cujus vulnere ignis sive cauterium fuit adplicatum, quatuor circiter annos vixit, cui vulnus ab igne factum occludi nunquam potuit, ex quo per illud tempus, quod morsum excepit, omni anno multum sanguinis exivit, usque dum in tibia, ubi vulnus contigit, vena dissecta fuit. Ex uno & altero casu cognoscitur, quod sedes veneni, antequam se manifestavit, pars à dentibus læsa fuerit.

De motu postea, quem venenum à parte offensum habuit, in cerebrum pertingere, credere debemus, eoque magis, quia Gajus Herophilus discipulus docuit, *cerebrum & ejus membranas primario adfici*, & Democritus esse *incendium nervorum* subjunxit. Delirium insuper, furor, motus convulsivi, faucium strangulatio, cerebrum & nervos esse offensos, demonstrant.

Si autem venenum hoc ut ingenitum consideremus, in sanguine id generari, & postea cerebro communicari, dicendum est.

In casu nostro in sanguine generatum atque per morsum ad modum contagii sibi ipsi fuisse communicatum, consequenter ad cerebrum pervenisse, dicere licet. Unde credere necesse est, quod veneni hydrophobici sollicitudo se manifestandi, nec non mors accelerata ab ejusdem veneni retrocessione contigerit. At si moveretur dubium; an æger mortuus fuisset, si digito morsus non contigisset, adfirmando responderem, quia, cum morsus eo modo eveniret, per quem venenum sibi ipsi communicatum iterum fuit, venenum jam antea fuit productum. Unde canem rabiosum mori videmus, absque eo ut venenum sibi aut aliis communicet,

Singulare est, quod omnes hydropobi eandem symptomatum formalitatem non habeant, dum tamen omnes timorem & terrorem ab aqua, corporibus lucidis, & ipso fluidorum nomine patiuntur.

Non displiceat, Domine Magliabechi, quod in horum fidem aliquot casus à me observatos describere præsumam. Todi juvenem vidi, qui se ex Nosocomio Romano della consolatione, ubi ob morsum canis rabidi, quem in Ronciglione passus fuit, curam subierat, in monasterium P. Franciscanorum, tyrocinii Ordinis faciendi causa contulerat. Ubi hydrophobia se exseruit, mordere cum latratu conabatur, multam spumam emittebat, & gulam cum pectore sævum erysipelas letaliter inflammabat. Assisii juvenulam à fele comorsam observavi, quæ sine febre, de nullo alio malo quam faucium angustia conquerebatur, cum perpetuo ptyalismo, & postquam nihil bibere aut edere voluit, octo dierum spatio obiit: hanc ultimis horis vocatus, sedentem, sine pulsu inveni; post mortem dissecta nullam in visceribus labem exhibuit; sed cum à veneno rabioso ex morsu felis mortuam esse postea demum innotuerit, caput non fuit apertum. Alia femina quæ itidem morsum felis passa erat, per aquæ aversionem hydrophobiam patefecerat; hæc sine febre, delirio, cibum tamen admisit, solum vero singultum & faucium angustiam usque ad mortem perpessa fuit. Alius vir hydrophobus extinctus est, qui à morsu canis rabiosi parva febre fuit adfectus, quæ tamen recessit, & is cum obmutescencia cibum & potum fugiebat, sicque taciturnus in aliam vitam migrabat. Alius puer à cane rabido læsus non aliud fecit, quam stridere, & modo horrendo aquam ob sitim porrectam exhorrescens vita excessit. Hi casus intra paucas septimanas Assisii contigerunt; & sic mihi persuasi, quod febres, deliria, latratus, spuma non semper in omni hydrophobo observentur, cum interim in omnibus timor & aversio fluidorum deprehendatur; cæterum cum aliis Doctoribus ridiculum esse existimavi, si dicatur, quod hydrophobi aquam aversentur, quia expavescant dum in ea aut canes aut propriam personam conspiciunt. Arbitror autem magis probabilem esse Fracastorii opinionem, qui dicit: *In rabie potest contingere, ut phantasia fiat quedam liquidi eos extinguentis, unde formido fit quoties aut vident, aut audiunt offerri aquam; & Aromatarius: Timor aque absque ratione genitus ad mentem læsam, non ad iram est referendus.*

Interim nitebar, si non per demonstrationem, saltem per probabilitatem cognoscere, cur venenum hydrophobicum mentem, cui timorem impressit, in omnibus his ægris ad aquæ metum determinet?

Prius quam ideam conceptam efformem, ne dedigneris, Dn. Magliabechi, patienter ferre reflexiones ad aliquas considerationes, quas præmitto.

Prima est, quod species non solum animæ repræsentent res, quarum sunt species, sed etiam modum rerum ipsarum, i. e. figuram, situm, magnitudinem, locum, motum, quietem, relationem, uti dicit Fracastorius; & prout specie alicujus rei grata recepta, dilatatio fit & animæ, & fibrarum cerebri, ita specie rei cujusdam ingrata & incongrua recepta, contractio animæ & fibrarum cerebri succedit; unde evenit, ut propter spirituum confusionem & mutatam fibrarum cerebri modificationem ideæ confundantur & aptæ reddantur ad præsentanda animæ objecta terribilia, & consequenter diversa ab illis, quæ revera sunt, uti in maniacis & aliis similibus accidentibus observamus. Religiosum novi, qui talem aversionem à visis vespertilionibus habebat, ut in furiosum timorem commotus occidisset eum qui tales cameram ipsius adportasset, & non mox celeriter aufugisset; atque se in tali facto adeo extra se rapi adferebat, ut etiam iram effudisset in eum, qui licet multæ autoritatis foret, jocum fecisset ac præsens fuisset. Id quidem non potest intelligi, nisi quod, dum animo Religiosi idea animalis repræsentabatur, quæ cum horribili specie modificabat, illa ipsa anima talem terrorem conciperet cum mali imminentis conceptione, ut motus reconcentrativus spirituum fieret, & reliquæ etiam species turbarentur, cum reflectione vindictæ ipsam etiam ad odium modificante, unde anxia redditatum à terrore, tum ira, cum terrore timido & ira operabatur.

Altera consideratio est, quod inter venenum hydrophobum & aquam talis contrarietas occurrat, ut per eam aliqui hydrophobi aut convaluerint, aut ut plurimum interemti fuerint. Si inter convalescentes aliqui numerentur, id fieri potuit, quod aqua venenum rabiosum extinxerit; si ut plurimum moriuntur, credi potest, id ab oppressione spirituum accidere, qui per metum cum impetu revocantur.

Tertia est, quod venenum hoc tanquam cerebro & nervis inimicum, & consequenter succum nerveum ac Spiritus animales alterans, considerare debeamus, qualiter effectus demonstrant. Quis negare valet, multas res venenosas dari, magis uni quam alteri parti corporis nostri nocivas? Cantharides id confirmant; hæ vesicam exulcerando offendunt; idque succedit, quia particulæ cantharidum, serum dum subeunt ob analogiam ejus sale lixivioso prægnantis, in toto fluidorum complexu ab eorum oleaginositate retusæ non operari queunt ad corrosionem tam facile inducendam, uti in vesica, in
qua

qua operantur, quia istae particulae Arsenicales cum sale urinae lixiviali se unientes in libertatem vindicantur. Dantur viperae, quae morfu suo icterum inducunt. Serpens qui Dipsas vocatur, risum inducit, & serpens haemorrhoids sudorem sanguineum causatur, si hominem laeserint. Unde venenum etiam hydrophobicum magis cerebrum quam alias partes offendere potest.

Factis his considerationibus, sic differo: Venenum rabiosum quia in semine venenoso naturae non minus viscidae quam melancholicae consistit, (viscositatem probante Fracastorio, dum scribit: *Quoniam igitur fomite non concipitur haec contagio, nec in cute fit per contactum simplicem, sed dilaceratione cutis indiget, existimandum est, semina illius non admodum lenta esse, atque ea crassiore fortassa, quam in foraminibus condi possit; melancholicam vero naturam: Videtur ad melancholiam contagionem magis esse analogam, quia videmus rabiosos demum etiam furentes fieri, quemadmodum etiam melancholicos,*) necessario per illud spiritus animales cum succo nerveo confunduntur, & tetri ac opaci fiunt, unde ideae naturales in confusas & turbulentas mutatae non solum animam ad confusam operationem, quare in intellectualibus, imaginativis & sensitivis actionibus alterata conspiciuntur, modificant, sed etiam novas ideas aquae & aliorum corporum lucidorum per modum sensationis in videndo, aut imaginationis in nominando ea, producant, quae dum animae tanquam lucida & diaphana praesentantur, eidem à praecedentibus ideis turbulentis & opacis jam modificatae, graves, molestae & contrariae adeo evadunt, ut eorum adparentiam perferre haud valens, timida reddatur cum horrore, tum conspectu aquae & corporum lucidorum, tum nominis harum rerum, prout nos lucem meridianam perferre nequimus, ubi per longum temporis spatium in tenebris detenti fuimus, vel prout perterriti redderemur, si amoenitate floridi prati gaudentibus vipera ad pedes nostras conspiciendam se daret. Recordatio etiam praecipitii nobis horrorem incutit. Interim dum in statu timoroso spiritus animales alioquin confusi & turbati ab anima revocantur, fibrae cerebri ad contractionem coguntur, cum consensu propagium nervorum ita, ut cum animae terrore subsequantur tremores, horrores, suffocationes, inquietudines irregulares totius corporis, usque dum mente tota extra se posita, & cessante aquae timore, delirium maniacum, & cum spirituum à veneno hydrophobo extinctione mors subsequatur.

Si porrò quærat^r : cur symptomata adeò in hydrophobis sint diversa, quamvis omnia cerebri & nervorum læsionem innuant, dum in omnibus aquæ timor existit ? respondeo, timorem esse operationem mentis à confusis ideis alteratam per spirituum animalium & succi nervei melancholicam alterationem, quam venenum hydrophobicum in omnibus æque inducit, secundumque majorem vel minorem activitatem, majorem minoremve copiam, & majorem minoremque resistantiam spirituum animalium & succi nervei, celerius tardiusve ad motum promovetur, & efficacior vel remissior in operando redditur.

Quod vero ægroti in furore maniaco, si is superveniat, non amplius abhorreant, & aliquando eam bibant, hydrophobia propterea non excludenda est, quia omne id ab inducta mutatione speciei procedit; quam in rem inter recentiores legimus, Theodorum Zwingerum in Ephem. Naturæ Curios. *Revera potulenta Hydrophobi deglutire aut non valent, aut non nisi maximo cum labore possunt.* Martinus Lister in suis de hydrophobia exercitationibus differens, dicit: *Multi denique etiam bibentes raptu affecti sunt graviori, & convulsi ex frigida interficiuntur* subjungens: *strangulatio quandoque & mors ex sorbitione aquæ accidere valet.* Et inter antiquos Aëtius de quodam Philosopho hydrophobo scribit: *sanatus est ab affectione, ubi citra timorem bibisset;* & Avicenna de hydrophobo agens: *quandoque desiderat aquam, deinde proclamat ex ea cum obviat ei, & quandoque sorbet ex ea, quare strangulatur per eam, & moritur.*

Duo adhuc mihi consideranda sunt: unum, an aversio aquæ sit inseparabile hydrophobiæ signum, ita ut ipsi semper & soli competat? alterum, utrum cutis læsio, ita ut sanguis exeat, requiratur, ubi hydrophobia per contagium communicatur?

Circa primum dicerem, aversionem aquæ signum esse inseparabile in hydrophobia, quia dum venenum rabiosum in homine consideratur, non vocatur *rabies*, quæ de cane rabioso dicitur, uti Aromatarius adstruit; sed *hydrophobia* adpellatur, quia aversio aquæ ibi occurrit; vocatur, quando metus omnium fluidorum adest; *phobodypsia* dicitur, quando metus adest à potu, cum magna tamen siti: Unde infallibiliter suppono, non posse dari venenum rabiosum, ingenitum vel communicatum, quod timorem aquæ non habeat conjunctum; uti non potest fieri, ut in alio aliquo morbo aversio aquæ adsit, ut non simul character veneni ingeniti, similis veneno

rabioso jungatur ; cujus naturæ esse potuit febris maligna , à Dn. D. Joh. Bapt. Nucarino , mihi descripta , quem veneror , & cujus virtuosæ merita invidiam superant , credasque mihi , Dn. Magliabechi , mereri eum , quem diligas & æstimes. Is observavit febrem cum intensissima siti , (quæ ut plurimum hydrophobiam comitatur , unde Celsus scribit : *miserrimam morbi genus in quo simul eger siti & aqua metu cruciatur* ,) vigiliis , delirio , convulsiva faucium molestia , anxiosa perturbatione dum aqua offerebatur ; quæ tamen per vomitum plus quam 50. lumbricorum & aliorum innumerabilium vermiculorum fuit curata. Quis itaque neget , vermes posse esse venenosos , uti Fernelius adfirmat ? Duodecies icterum à vermibus productum vidi , inter quos duo saltem filiolis fuerant sanati , uti in morfu viperæ fieri solet ; cur itaque ab iis venenum hydrophobo analogum oriri nequeat ? Si ex multis , qui venenum rabiosum contrahere potuerunt , aliqui , uti supra cum Fracastorio dixi , illud superant , aut non contrahunt , posita etiam ejus conjunctura , jam cur aliquis , qui ingenitum illud incurrit , non superare queat ? maxime cum evacuatione aut lumbricorum aut alterius materiæ , quæ istius veneni rabioso analogo fomes existit. Dicerem itaque , aversionem aquæ esse accidens , quod omni & soli veneno rabioso competat , insuper semper veneno rabioso sive sit ingenitum , sive per contagium communicatum ; unde Zacutus cum de aversione aquæ in hydrophobia differit , ait : *quod symptoma illi proprium & inseparabile existit , quia nullum alium morbum sequi solet* : non contradicit hisce , quod interdum illa aquæ repugnantia cesset , quia omne procedere potest à majore confusione spirituum , qui dum majorem confusionem imaginum in phantasia inducunt , diversa animi modificatio fit , quæ ad aliam aliquam rem , quamvis confuse & alterate determinetur.

Circa alterum , utrum ad hydrophobiam per contagium communicandam cutis læsio requiratur ? Aromatarius dicit , posse id fieri tum per halitum è directo ab animali rabioso inspiratum , tum à carnibus animantis in rabiem jam adacti manducatis , aut si rabidorum spuma labia vel ulceratam partem contingat. Per halitum inferri posse confirmat Arcæus , & Fabricius Hildanus multos casus sine morfu communicati veneni rabiosi recenset. Fracastorius tamen monet , cutem ab animalis rabiosi dentibus debere lacerari , ut contagium communicetur. Fernelius quoque adserit : *non enim rabidi canis solus batitus contagione quempiam polluit* ; ac de spuma differens dicit :

dicit : *si in integram cutem incidat , nihil officit.* Ego tamen statuerem , quod secundum intentionem majorem minoremque veneni , secundum promptam magis minusve receptionem , & secundum majorem aut minorem cutis resistantiam venenum hoc per contagium communicari possit ; non deest qui dicat , quod cum unguibus quidam canis rabiosus venenum communicaverit. Referam in hujus rei fidem casum egregium & rarum , ubi cutis non fuit ulcerata , paucum tamen venenum fuit illatum , quamvis propterea occidere nequiverit : Presbyter quidam Assisi , frater juvenulæ ex hydrophobia ob morsum felis rabiosæ supra descriptum mortuæ , & ipse angustia faucium cum ptyalismo , & aliquo metu , sine tamen aquæ horrore laborare cepit , cum ab eodem fele esset impetitus , sola dentium impressione relicta , sine cutis laceratione ; curatus post quindecim dies in circa liber evasit à ptyalismo & faucium angustia , quod tamen symptoma sicut per multos annos eodem anni tempore , quo impetum felis sustinuit , rediit , ita semper tamen aversio quædam aquæ remansit , ut flumina transiens oculos clauderet , & jam ea non utitur , nisi pauca illa in Calice , non tamen sine aliqua aversione. Pauperes Patres Discalceati Reformati in Todi , meo tempore carnem porci à cane rabioso demorssi , à quodam rustico pro aliquibus missis celebrandis , sine casus relatione , oblatam , comederunt , & tamen nullum ipsis damnum attulit , fortasse quod venenum non fuerit manifestatum , & ignis etiam res mutare possit.

Ubi venenum manifestatum est , remedio non est locus , unde etiam Baldus sua Digesta cum veneno rabioso digerere debet ; & si quis per balnea illud superavit , pro casu raro & insolito habendum est. Antequam manifestetur , remedia ab omnibus authoribus proponuntur. Scias tamen , Illustrissimum Dn. Baronem Boccacium , Equitem Fanensem pulverem singularissimum contra hoc venenum dispensasse , quem cantharidum esse posse , ex visu colligitur , quæ etiam ab Avicenna proponuntur.

Hæc eo confidentius , Dn. Magliabechi , recensui , cum humanitas tua mihi sit perspecta , qua jam à 24. annis , in quibus servire tibi studeo , debilitates meas sustinere dignatus es.

Interim ne mireris , Dn. Antoni , quod hucusque tractatum meum de febribus nondum videris , cujus mentionem feci , cum Urbini , ubi eum composui , degerem ; siquidem practicæ occupationes me impediverunt. Amici editionem ejus urgent , ego vero eun-

dem correctiorem reddere cogito, & investigare qui me adjuvare
 faveat, cum mihi ob multas rationes illud sit impossibile; præcipua
 est, quod Nobilibus aliquod febrium systema dare velim, maxime
 illis, qui aliquod iudicium sibi arrogantes, libertatem in censendis
 Medicis sibi sumunt. Quales (de ignorantibus non loquor, *quia la-
 trant ad Lunam*,) ad eruditum librum periti & celebris viri, Dn. D.
 Antonii Francisci Bertini- Florentini: *La difesa della medicina dall'
 opposizione de Dotti, e dalla censura del Volgo*, remittere deberem, sed
 quia ipsis pro aliqua propriæ familiæ, dum ruri subsistunt, cura in-
 serviet, ubi animadvertent, simplicia & naturalia medicamenta na-
 turæ, quæ in omnibus rebus *gaudet simplicibus*, magis esse congrua,
 certioresque fient, quod fundamenta mechanica, quæ Doctiores se-
 quuntur, probabiliora sint (quia per demonstrationes procedere non
 possumus,) ad insistendum non solum doctrinæ Hippocratis, sed etiam
 ideam faciendam, quæ veritati magis consona adpareat; ad quam
 si respicerent aliqui nasuti cujusdam sublimis metropolitanæ urbis, ter-
 minos non nausearent *particularum & molecularum* ab ipsis non intel-
 lectos, dum cerebello suo eas forsan metiuntur, & qui ob magnitu-
 dinem ac Magnificentiam loci, ubi morantur, ampullosi atque sa-
 gaces fiunt ad leges medicas mundo promulgandas. Tales Aristote-
 lis Topica inspiciant, & in libro 6. ubi de compositione partium dis-
 ferit, invenient: *quædam sic se habent ad invicem, ut nihil eis unum
 quippiam fiat*. An continuum sine idea minimarum particularum con-
 cedi potest? Videant eundem Aristotelem in 6. physicor. dicentem:
*ejusdem autem rationis est magnitudinem, & tempus, & motum ex in-
 divisibilibus componi, & dividi in divisibilia*. Observent paululum
 Fracastorium, lumen in bene philosophando egregium, qui de mor-
 bis contagiosis differens scribit: *Videtur contagio consimilis, quædam
 infectio secundum substantiam, sed tum magis, quam in particulis mini-
 mis, & insensibilibus quædam infectio fit; & porro: dicemus, contagio-
 nem esse consimilem, quandam misti secundum substantiam, corruptionem,
 de uno in aliud transeuntem infectione, in particulis insensibilibus primo
 facta*. Quærant alteram Medicorum ideam Fernelium de abdit. mor-
 bor. caus. & reperient: *ex apta enim, & concinna partium similium
 positione, numero, figura, magnitudine partes illæ, quæ appellantur Or-
 ganicæ consurgunt*. Non itaque terribile est particularum nomen, quod
 ipforum oculos obcoecare queat. Dum illic nominantur, non co-
 gunt nos propterea, ut easdem prima esse principia credamus. Nec
 Galeni

Galenī auctoritatē obtrudere opus habent, quia in ingressu de usu part. dicit : *Quæcunque corpora, nec undequaque circumscriptionem habent propriam, nec undequaque conjuncta sunt aliis, hæc particule vocantur.* Et si hoc verum est multæ erunt animalium particule aliæ quidem majores, aliæ minores, aliæ autem etiam omnino in aliam speciem indivisibiles. Sanguis certe noster in minimas particulas vel globulos dividitur, ut motum per continuationem musculorum ex arteriis in venas obtineat. Si eorum stomachus particularum & molecularum terminos fastidiat, pro ipsis tractatum meum de febris non scripturus sum; cujus frontispicium hoc est:

De Febris

mechanicæ lucubrationes

**Commoditati Virorum Nobilium ruri degentium
sine Medico, quorum sub manu medica-
menta proponun-
tur.**

**Consequitur pro Medicis junioribus,
idea,
juxta leges mechanicas theoretico-
practica,**

**De iis quæ vel critice, vel symptomatice cum
eveniant in febris,
casibus in Epidemiis ab Hippocrate descri-
ptis confirmantur.**

Præcedet utrumq; mechanica dissertatio de Fermentatione, hanc vero præfatio, qua manifestum fit, opiniones recentis Scholæ

à

priscis fuisse præmonstratas,
auctore I. B. S.

Hisce obsequiose me commendo, & gloriæ me semper esse

D.V. Illustriss.

Humilimum servum

Maceratæ de 14. Febr. 1732.

G. B. Scaramuccium.

MEMO-